

32. posvet Poslovanje z nepremičninami

Janko Trobiš:

Predstavitev ureditve Zbornice
tehničnih in forenzičnih strokovnjakov
v Švici in primerjalni pregled
▶ organiziranosti sodnih izvedencev in
cenilcev po nekaterih evropskih
državah

Porttorož, 12. 11. 2021

Vloga SICT

Položaj sodnih izvedencev, cenilcev in tolmačev:

Delo sodnih izvedencev, cenilcev in tolmačev je za delo sodišč izjemno pomembno, saj sodišča brez posebnih znanj, s katerimi slednji razpolagajo, ne bi mogla sprejemati pravičnih in strokovnih odločitev. Z vse hitrejšim razvojem vseh ravni življenja in ob posledično vedno bolj zapletenih in strokovno usmerjenih sodnih (in upravnih) postopkih, je nastala tudi potreba po drugačni, bolj določni in fokusirani ureditvi področja sodnih izvedencev, cenilcev in tolmačev. (mag. M. Torkar, 2021)

Sodni izvedenci, sodni cenilci in sodni tolmači so del pravosodnega sistema. Če je za ugotovitev ali razjasnitev kakšnega dejstva potrebno strokovno znanje, ki ga sodišče nima, sodišče k delu pritegne sodnega izvedenca ali sodnega cenilca (Gradivo za predlog Zakona o sodnih izvedencih, sodnih cenilcih in sodnih tolmačih – Prva obravnava) .

Problemi ureditve SICT

Hipoteze:

1. sedanja normativna ureditev dela SICT ne sledi aktualnim potrebam sodišč
2. izvršilna veja oblasti, ki ureja položaj SICT, v tem delu ne zadovoljuje (vsaj ne v celoti) potrebam delom sodišč
3. kljub sprejetju posebnega zakona, ki naj bi uredil delovanje SICT, le-ta tega ni uredil v celoti (nedokončan namen)
4. nezadosten vpliv stroke na ureditev SICT

Vsebina:

- ❖ pravna ureditev SICT skozi čas
- ❖ primerjava ureditve SICT v drugih evropskih državah
- ❖ predstavitev ureditve Zbornice tehničnih in forenzičnih strokovnjakov v Švici, kot eksemplaričen dokaz zaupanje oblasti v neodvisnost stroke pri delovanju strokovnjakov za sodišča in ostale inštitucije in državljane

Nekateri mejniki ureditve SICT

- do leta 1994 so sodne izvedence in cenilce imenovali predsedniki temeljnih sodišč, sodne tolmače pa takratni sekretar za pravosodje, organizacijo uprave in proračun (Zakon o rednih sodiščih, 1977 in nasl.);
- po letu 1994 sodijo med naloge ministrstva za pravosodje poleg imenovanja sodnih tolmačev tudi imenovanje sodnih izvedencev in sodnih cenilcev. (**prehod ureditve SIC iz sodne veje oblasti v izvršilno**);

Nekateri mejniki ureditve SICT

- sledijo številne novele Zakona o sodiščih glede SICT - nekatere najpomembnejše:
 - 1995 (pogoji za imenovanje – delovne izkušnje /6 let/,
 - naslednje novele povečujejo obveznost strokovnega izpopolnjevanja SIC (potrdila o permanentnem strokovnem izpopolnjevanju) ;
 - z novelami je bil storjen še nadaljnji korak odmika ureditve SIC od sodne veje oblasti, saj pogoje za imenovanje, nadzor in delovanje skoraj v celoti prevzame MP, kot del izvršilne oblasti;
 - 2015 omejitev sklicevanja na status,, uvedba pozivnega sistema imenovanja SICT;

Nekateri mejniki ureditve SICT

- "ozadje" omejitve delovanja SICT so večinoma poskusi sprememb Zakona o revidiranju, ki naj bi poskušali poenotiti ocenjevalce vrednosti nepremičnin po Zakonu o revidiranju in sodne cenilce, celo s spokusom posebnega zakona o ocenjevanju z monopolom podeljevanja licenc s strani zasebnega inštituta za revizijo (SIR), sicer skritega z nadzorom agencije za revidiranje,
- tudi novela Zakona o revidiranju iz leta 2018 je imela "ambicije" poenotenja ocenjevanja vrednosti, seveda zopet pod pogoji delovanja pod okriljem SIR

Nekateri mejniki ureditve SICT

- 2017 – začetek poskusa systemske ureditve položaja SICT
- Kljub mnogim poskusom urejanja področja ureditve SICT se je izkazalo, da je bila ureditev nezadostna, saj ni bila zadovoljiva ne za MP, ne za SIST, niti za sodišča, posredno pa seveda tudi ne za državljane.
- stroka je opozarjala, da ima bistveno premalo vpliva na področju imenovanja, ohranitve licence in razrešitev sodnih izvedencev
- prav tako je bilo s strani stroke opozorjeno na neupravičeno omejitev sklicevanja na status SICT tudi izven sodnih in upravnih postopkov

Nekateri mejniki ureditve SICT

- 2018 - sprejet Zakon o SICT
 - kot “sistemski zakon” poskuša urediti status SICT,
 - ohranja bistvene institute glede statusa SICT,
 - predvidel je oblikovanje strokovnih teles oziroma forumov, kot so Strokovni svet, stalna strokovna telesa in začasna strokovna telesa,
 - ponovno je razširil sklicevanje na status SICT tudi v “izvensodnih” postopkih (ob nadzoru strokovnih združenj)

Nekateri mejniki ureditve SICT

- Danes:
 - velja pozivni sistem;
 - redno in izredno preverjanje strokovnosti SICT opravlja strokovni svet oz njegova delovna telesa;
 - nadzor nad delovanjem v “izvensodnih” postopkih opravljajo strokovna združenja
 - delovanje Strokovnega sveta je v fazi evalvacije, ki bo ovrednotila potrebo po morebitni dodani osamosvojitvi stroke glede regulacije SIST

Primerjalna ureditev SICT z nekaterimi državami EU

- Dolžnosti in pristojnosti izvedencev so običajno določene v nacionalni zakonodaji. Večina držav določa zahteve (glede izobraževanja, usposabljanja in/ali certificiranja) za priznanje statusa izvedenca v sodnem postopku. Trenutno med državami članicami ni dogovora o zahtevah za (sodne) izvedence, nacionalne nomenklature pa se med seboj bistveno razlikujejo.
- Obstaja več vrst izvedencev:
 - sodni izvedenec (izvedenska priča) razlaga dejstva in/ali poda mnenje na podlagi svojega strokovnega znanja o tehničnih vprašanjih ali izkušenj, da se pojasnijo argumenti strank;
 - tehnični izvedenec je zaprosen za mnenje o tehničnih ali znanstvenih vprašanjih; s pravnim strokovnjakom se je mogoče posvetovati o pravilih, praksah in pravicah, ki veljajo v tujem pravu; drugi izvedenci. (European Justice)

Primerjalna ureditev SICT z nekaterimi državami EU

Tabela z nekaterimi bistvenimi podatki glede ureditve
SICT - priloga

Primerjalna ureditev SICT z nekaterimi državami EU

- Nekateri primerjave:
- **Uradni sezname SICT:** večinoma so javni (dostopni preko spleta). Ponekod so enotni za celotno državo, ponekod po lokaciji sodišč. Posebna ureditev za Nizozemsko, kjer se imeniki razlikujejo glede na postopek in samo specializacijo. Nekateri države imenika nimajo (Švedska, Portugalska) ali pa imajo interne imenike sodišč (Malta, Danska).
- Posebnost Portugalske – imenik obstaja le za raslastitvene postopke, ki edino ureja delo SICT. Med splošne pogoje, je uvrščena tudi cepljenost.

Primerjalna ureditev SICT z nekaterimi državami EU

- **Odgovornost za seznam:** v večini primerov so to sodišča (na Danskem tudi strokovna zruženja), le za tri države (Slovenija, Luksemburg, Malta) je za to odgovorno Ministrstvo za pravosodje. Posebno ureditev ima Nemčija, kjer imenike urejajo različne zbornice (ki urejajo tudi ostale pogoje delovanja SICT), Nizozemska zelo raznoliko – od zasebnih združenj (zbornic) do inštitutov pod okvirjem Ministrstva za pravosodja, do posebnega inštituta, ki deluje le za sodstvo. Posebnost je Estonija, kjer je odgovoren Inštitut za forenzično znanost.

Primerjalna ureditev SICT z nekaterimi državami EU

- **Podelitev statusa SICT:** Večinoma podeli status sodstvo. Največkrat so to lokalna sodišča. V Sloveniji, Romuniji In Luksemburgu podeljuje status Minister za pravosodje.
- **Posebnosti:** V Nemčiji podeljuje status pristojna strokovna zbornica, podobno na Nizozemskem kjer so to posamezni zasebni in javni inštituti . Danska in Malta nimata posebnih pogojev za vpis. Estonija ima zahtevo po štiriletnem specialnem izobraževanju za medicino, za ostale pa je (priporočeno) predvideno usposabljanje na estonskem inštitutu za forenzično znanost pod vodstvom izkušenih strokovnjakov. Usposabljanje večinoma traja dve leti.

Primerjalna ureditev SICT z nekaterimi državami EU

- **Pogoji pridobitve statusa SICT:** v večini držav je glavni pogoj visoka strokovna usposobljenost in izobrazba. Glede na stopnjo izobrazbe sledijo tudi leta delovnih izkušenj na posameznem strokovnem področju (npr. Romunija 3 leta, Hrvaška od 8-12 let, Avstrija od 5-10 let, Slovenija 6 let).
- Nekaterе države so za medicinsko stroko uvedle presumpcijo usposobljenosti (Nemčija, Hrvaška)
- Ponekod zahtevan izpit strokovnosti in poznavanje pravosodnega sistema (Slovenija, Hrvaška, Avstrija, samo strokovnot: Romunija in Nizozemska).
- Luksemburg pričakuje nadaljnjo izobraževanje iz strokovnega področja in izkušnje.

Primerjalna ureditev SICT z nekaterimi državami EU

- **Obveznost članstva v strokovnih združenjih:** Obvezno članstvo ni potrebno v vseh državah, glede na vsebino pridobitve in ohranitve statusa SICT, pa je pričakovano.
- Nemčija – obveznost je glede na zbornični sistem obvezna, podobno je na Nizozemskem, saj je logično članstvo v inštitutih
- Romunja, Grčija, Avstrija – predpisuje obvezno članstvo

Primerjalna ureditev SICT z nekaterimi državami EU

- **Pogoji za ohranitev statusa SICT :** Nekateri sistemi zahteva jo permanentno izobraževaje iz strokovnega področja SICT, nekatere države zahtevajo dokazila (Slovenija), nekatere pa obdobjno preverjanje strokovnosti (npr, predločitev mnenje v strokovno presojo). Nekateri države zgolj občasno preverijo sezname in potrjujejo sezname n podlagi podanih vlog za podaljšanje statusa., nekatere pa pogojev za podaljšanje sploh nimajo. Nizozemska ima za nekatere SICT predvideno šesturno letno izobraževanje, za bolj zahtevne (inštitut STAB kot neodvisen organ, ki dela strogo za sodstvo) pa permanentno (ca 15 % časa).

Primerjalna ureditev SICT z nekaterimi državami EU

- **Odgovornost SICT** : Večina sistemov predpisuje splošno odškodninsko in pogodbeno odgovornost. Nekatere države predpisujejo tudi zavarovanje odgovornosti (Francija, Romunija, delno Nizozemska, Hrvaška). Nekatere države predpisujejo plačilo sodnih stroškov, če mnenje ni izdelano skladno s pravili stroke.

Primerjalna ureditev SICT z nekaterimi državami EU

- **Imenovanje SICT v postopkih :** Večina sistemov se nagiba k temu, da v postopkih SICT imenujejo sodišča (praviloma iz uradnih seznamov SICT), nekatera dopuščajo imenovanje tudi na predlog strank (predvsem v civilnih postopkih). V kazenskih postopkih imenujejo SICT večinoma sodišča ali tožilci.
- **Švedska:** Na Švedskem izvedence, ki sodelujejo v sodnih postopkih, običajno najame ena od strank v postopku, kar pomeni, da se pravila, ki se uporabljajo za priče, uporabljajo tudi za izvedenca („izvedenska priča“).

■ **SEC SWISS EXPERTS CERTIFICATION SA**

Certification de personnes selon ISO 17024

Personenzertifizierung nach ISO 17024

Certificazione delle persone secondo la norma ISO 17024

Personnel certification According to ISO 17024

Kratka predstavitev tehničnih in forenzičnih
strokovnjakov v Švici

Kratka predstavitev zbornice tehničnih in forenzičnih strokovnjakov v Švici

- neodvisna organizacija, ki so jo zvezni organi pooblastili za certificiranje tehničnih in forenzičnih strokovnjakov v Švici
- zagotavljajo strokovno usposobljenost, izkušnje in neodvisnost certificiranih strokovnjakov
- potrjeni strokovnjaki morajo izpolnjevati stroge zahteve in so revidirani vsaka štiri leta

Kratka predstavitev zbornice tehničnih in forenzičnih strokovnjakov v Švici

- Vodi jo Upravni odbor

Sestavljena iz sledečih teles:

- Izvršni urad sekretariata
- Izpitna komisija
- Služba za kvaliteto, v katerem je tudi neodvisni odbor za pritožbe
- Služba za razvoj

Kratka predstavitev zbornice tehničnih in forenzičnih strokovnjakov v Švici

Pokriva 15 strokovnih področij:

- 1 gradnja
- 2 kemija
- 3 razno
- 4 elektrotehnika
- 5 Forenzična znanost
- 6 medicina, zobozdravstvo in veterina
- 7 Informacijska tehnologija
- 8 umetnost, dragocenosti
- 9 Logistika, promet, promet, pristanišče
- 10 strojna tehnologija
- 11 Specializirana področja
- 12 Fiduciar, banka, zavarovanje
- 13 analiza nesreč
- 14 Geodetska dejavnost, Okolje
- 15 Varnost, požar, eksplozija

Kratka predstavitev zbornice tehničnih in forenzičnih strokovnjakov v Švici

Strokovna področja imajo zelo podrobno razvejana podpodročja, ki dejansko zajemajo skoraj vse dejavnosti človeka, lastnosti stvari in narave.

Vrste certifikatov:

- za sodne izvedence (SEC 1.1.)
- za tehnične in znanstvene strokovnjake (SEC 2.1)
- za tehnične in znanstvene strokovnjake na področju cest in prometa (SEC 3.1)
- za cenilce nepremičnin (SEC 4.1)

■ Kratka predstavitev zbornice tehničnih in forenzičnih strokovnjakov v Švici

Pot do certifikata:

- Predhodni pregled
- Certifikajski izpit
- Rezultat opravljenega preizkusa certificiranja
- Revizijsko preverjanje

Kratka predstavitev zbornice tehničnih in forenzičnih strokovnjakov v Švici

Predhodni pregled:

- SEC 1.1.: Ocena predloženih dokumentov (življenepis, razna dokazila, zavarovanje, najmanj 5 let poslove prakse po usposabljanju, min. 3 leta delovnih izkušenj na strokovnem področju, 5 izvedenska mnenj, potrdilo o stalnem izobraževanju, potrdilo delavca sodišča o strokovni usposobljenosti, izkušnjah in neodvisnosti)
- SEC 2.1, 3. 1 in 4.1: Podobno, kot pri SEC 1.1, za sodni certifikat manjše število mnenj.

■ Kratka predstavitev zbornice tehničnih in forenzičnih strokovnjakov v Švici

Izpit – pisni del: navedba mentorja, definicije izrazov, uporaba standardov, terenske in/ali laboratorijske raziskave, vplivni dejavniki, diskrecijske (subjektivne) odločitve, razlikovanje med dokazi in ocenami, premisleki, ki vodijo do rešitve , predlogi, ki temeljijo na izkušnjah , dodatki (priloge)

Izpit – ustni del: preveritev, ali lahko kandidat dokončno in razumljivo odgovori na odprta ali dodatna vprašanja o ocenah.

Kratka predstavitev zbornice tehničnih in forenzičnih strokovnjakov v Švici

Revizijsko preverjanje:

Pooblaščen sodni izvedenec se mora revizije udeležiti vsaka štiri leta. Obdobje za udeležbo se lahko podaljša iz pomembnih razlogov (bolezen, delo v tujini itd.).

Poleg splošnih dokazil mora predložiti potrdila o rednem usposabljanju, dve ekspertizi po opravljenem izpitu oz. podalčšanju certifikata, potrdilo delavca sodišča o strokovni usposobljenosti, izkušnjah in neodvisnosti strokovnjaka, seznam pritožb z ukrepi v zvezi z njimi.

S

Kratka predstavitev zbornice tehničnih in forenzičnih strokovnjakov v Švici

Pridobitev certifikata SEC 2.1, SEC 3.1., SEC 4.1:

Standardi so smiselno podobni standardom SEC 1.1, so pa zelo podrobno obrazloženi postopki in sama vsebina izpitnega dela za posamezno področje. Tudi za ta področja je mogoče pridobiti nazive za sodelovanje na področju sodstva, le da so pogoji strožji.

Obstaja poseben standard glede opravljanja izpitov, ki zelo podrobno opisuje na kakšen način se izvajajo.

Predpisane so tudi pristojbine za opravljanje izpita oz. revizije (podaljšanja), sodnega certifikata, pritožb in stroškov objave v imeniku.

Namesto zaključka

- 1. sedanja normativna ureditev dela SICT ne sledi aktualnim potrebam sodišč – navedeno se kaže v nenehnem spreminjanju predpisov s področja SICT**
- 2. izvršilna veja oblasti, ki ureja položaj SICT, v tem delu ne zadovoljuje (vsaj ne v celoti) potrebam delom sodišč – potreben je razmislek o prenosu delovanje SICT ponovno pod sodno vejo oblasti**
- 3. kljub sprejetju posebnega zakona, ki naj bi uredil delovanje SICT, le-ta tega ni uredil v celoti (nedokončan namen) – vpliv stroke je (še vedno) premajhen**
- 4. nezadosten vpliv stroke na ureditev SICT – razmislek o samoregulaciji stroke (Zbornica?) in poenotenju pogojev za celotno Slovenijo**

Hvala za pozornost!